



6. بهشداریکردن و پشتگیری حکومت: موهنهد نهوب، سرۆکی بهشی گۆرانی کهشوههوا له دهستهی ژینگه تیشکی خسته سر نهبوونی بهشداری چالاکانهی ریکخراوه ناحکومییهکان له نارندی پرۆپۆزهل بۆ بودجهی حکومت که به ئاسانی بهردهسته.
7. بهرئوبهردی پاشماوه و بهشداریکردنی گشتی: نما نادیم خانی دامهزرینه و سرۆکی ریکخراوی نما خانی ناماژهی دا به ئاستهنگهکانی بهرئوبهردی پاشماوهی شارمکان بهتایبهت له ناوچه گهشتیاریهکان و پنیوستیی هلممئی پاککردنهوی به کۆمهلی زیاتر.
8. هوشیاریی یاسایی و جیهجیهکردنی: هیوا رهشید عهلی، توژهر له زانکۆی گهر میان جهختی کردهوه لهسر پنیوستیی هوشیاری زیاتر و جیهجیهکردنی یاسا ژینگهیهکان لهناو کۆمهلگا و ریکخراوه ناحکومییهکان.
9. سنوورداری کردنی دهسهلاتی ریکخستن: نهحمهد محمد، بهرئوبهری ئوفیس له دهستهی پاراستن و چاککردنی ژینگه کوردستان باسی له سنوورداری دهسهلاتی دهستهکهی کرد، که توانای دهستهکه بۆ جیهجیهکردنی ریساکانی ژینگه به شیوهیهکی کاریگر سنووردار دهکات.

10. **Cop28**: له میانێ گهتوگۆکهدا، گرنگیهکی باش درا به دهستپنیشخهریهکانی کهشوههوا که مهسرور بارزانی، سرۆکومزیرانی ههریمی کوردستان، له COP28 له ئیمارات ناماژهی پیکردبون. دهستپنیشخهریهکان و هک بابتهکی سرهمکی گهتوگۆکه بوون، که تیشکی خسته سر ههولمهکانی حکومت بۆ چارمهسهرکردنی نیگهرانییهکانی گۆرانی کهشوههوا. بهلام لهلایهن بهشداریبووانهوه نیگهرانییهکی بهرچاو باسکرا، لهوانهش نههینی نیجم و بهداداچوون و داتای بهردهست سههارت بهم دهستپنیشخهریهکانه. ئهم کهمی زانیارییه ریگری له توانای ریکخراوه ناحکومییهکان و لایهنهکانی دیکه کردهوه بۆ بهکارهینانی کاریگرانهی دهستپنیشخهریهکان له راپۆرت و پرۆژمهکانی داهاتووینادا. نهبوونی داتای شهفاف و راپۆرتی پیشکهرتتهکان ئاستهنگی دروستکردوه له ههلسهنگاندنی کاریگری دهستپنیشخهریهکانی کهشوههوا COP28 ئیمارات، نهههش جهخت دهکاتهوه لهسر پنیوستیی زیادکردنی شهفایهت و هاوکاری نیوان دامهزراوه حکومییهکان و ریکخراومکانی کۆمهلگهیهی مدهنی. بهشداریبووان جهختیان لهسر گرنگی دامهزراندنی میکانیزم کردهوه بۆ پهیوهندی شهفاف و هاوبهشکردنی داتا بۆ دانیابوون لهوهی که دهستپنیشخهریهکانی کهشوههوا به شیوهیهکی کاریگر چاودیزی دهکرتن و ههلهدهسهنگیندرتن و بهکاردههینرتن بۆ هاندانی کاری ژینگهیهی مانادار له ناوچهکه.



3. پلانی کارکردن:

ئهو پلانی کارکردنهی له کاتی گهتوگۆکهدا دانرا، ستراتیژی تایبهت و ماوهی خهملێنراوی جیهجیهکردن لهخۆدهگریت، لهگهڵ ئهو لایهنانهی که بهشداری:

1. پههیندانی پلاتفۆرمیکی ئۆنلاین: له ماوهی 6 مانگی داهاتوودا.
- ئهو لایهنانهی که بهشداری: پاریزهرانی ناوی عیراق، بهرئوبهرایهتی ریکخراوه ناحکومییهکان، ریکخراوه ناحکومییه ناوخبیهکان، میدیا، توژهران، رۆژنامهنووسان، چالاکوانان.
- 1.1. پلاتفۆرمیکی ئۆنلاین لهلایهن تیمیکی پسپۆر له ناو ریکخراوی پاریزهرانی ناوی عیراق دیزاین دهکرت، به هاوکاری هاوبهشه تهکنیکیهکان نهگهر پنیوست بکات. پرۆسهی دهستپنیکردنهکه تاقیکردنهوه و چاکسازی بهرفراوان لهخۆدهگریت بۆ دانیابوون له بهکارهینان و کاراییهکی. ههروهها داوای پشتگیری له لایهنه پهیوهندیدارمکانی حکومت دهکرت بۆ پیشکهرکردنی زانیاری و پشٹیوانی پلاتفۆرمهکه و بهشداریکردنی سهرچاوه و هاوکاری بۆ جیهجیهکردنی.
- 1.2. دروستکردنی نامرازیک بۆ پیکهههکارکردن له پرۆژمهکان و هاوبهشکردنی سهرچاوه و داتا و چالاکی.
2. بهشداریکردنی زیاتری کۆمهلگا و شهفایهتی حکومت: له ماوهی 12 مانگی داهاتوودا.
- ئهو لایهنانهی که بهشداری: دامهزراوه حکومییه ناوخبیهکان، ریکخراوه کۆمهلایهنییهکان، ریکخراوه ناحکومییه ژینگهیهکان
- 2.1. ریکخستنی وۆرک شوپ و کۆربهندی بۆ بهشداریکردنی دهنگی کۆمهلگا له بریاردانی ژینگهیهی.
- 2.2. پههیندانی پرۆتوکۆلی شهفایهت بۆ حوکمرانی ژینگهیهی، لهوانهش بهدهستخستنی داتا ژینگهیهی کهان و پرۆسهکانی بریاردان.
3. نهخشهسازی لایهنه پهیوهندیدارمکان: له ماوهی 3 مانگی داهاتوودا.



ئەو لایەنەکانی کە بەشداری پاریزهرانی ناوی عیراق، هەموو ریکخراوه ناحکومییه بەشداریبووەکان، دامەزرارهکانی توێژینهوه

3.1. دامەزراندنی تۆریک کە لەلایەن پلاتفۆرمی ئۆنلاینهه پشنگیری دەکریت بۆ بەرزکردنهوهی هه‌ماههنگی له نیوان ریکخراوه ناحکومییهکان.

3.2. دروستکردنی نه‌خشه‌یهکی گشتگیر بۆ لایه‌نه په‌یوه‌ندیدارەکان بۆ دیاریکردنی رۆل، سه‌رچاوه و بواره‌کانی شارەزایی بۆ هاوکاری باشتر و ته‌رخانکردنی سه‌رچاوه.

4. دەستپێشخەری پشنگیری خۆبەخشی و بەشداریکردنی میدیا.

ئەو لایەنەکانی کە بەشداری پاریزهرانی عیراق، ریکخراوی ئافیار، دەزگاکانی راگهیاندنی ناوخرۆی

4.1. جینگیرکردنی خۆبەخشانی ریکخراوی یه‌ک دار بۆ پشنگیریکردنی چالاکییه ژینگه‌یه‌یه‌کان له شاری دهوک.

4.2. دەستپێکردنی زنجیره‌یه‌ک په‌خشی رادیۆیی و هه‌لمه‌تی راگهیاندن له‌گه‌ڵ کاک ناسۆ له ریکخراوی ئافیار بۆ هۆشیارکردنهوهی خه‌ڵک سه‌بارته به پرسه ژینگه‌یه‌یه‌کان.

5. کۆبوونهوه ناساییه‌کانی هه‌ماههنگی لایه‌نه په‌یوه‌ندیدارەکان: دەستبەجی تا به‌ردهوام.

ئەو لایەنەکانی کە بەشداری پاریزهرانی ناوی عیراق، بەشداریبووانی کۆبوونهوه‌کان.

5.1. پاریزهرانی ناوی عیراق قوناغی ناماده‌کاری دەست پێده‌کەن به دانانی خشته و ریکخستنی کۆبوونهوه دوو مانگ جارێک. ئەمەش دانانی به‌رواری کۆبوونهوه‌کان و ناماده‌کردنی کارنامه و هه‌ماههنگی له‌گه‌ڵ لایه‌نه به‌شداریبووه‌کان له‌خۆده‌گریت بۆ دانیابوون له به‌رده‌ستبوون و به‌شداریکردن.

5.2. له میانی کۆبوونهوه‌کاندا، پاریزهرانی ناوی عیراق هه‌لی گه‌فتوگۆ ده‌ره‌خسین و نوێترین زانیارییه‌کان سه‌بارته به پشنگه‌وتنی پلانی کارکردن پشنگه‌ش ده‌کەن. لایه‌نه به‌شداریبووه‌کان زانیارییه نوێیه‌کانی دەستپێشخه‌رییه‌کانیان هاوبه‌شی پێ ده‌کەن و باس له ئالنگارییه‌کان ده‌کەن و ستراتیژی له‌سه‌ر هه‌وڵه‌ هاوبه‌شه‌کان بۆ چاره‌سه‌رکردنی کیشه ژینگه‌یه‌یه‌کان له هه‌رنه‌می کوردستان داده‌ریژن.



4. ده‌رنه‌جام:

کۆبوونهوه‌که جه‌ختی له‌سه‌ر به‌په‌له‌یی چاره‌سه‌رکردنی ئالنگارییه ژینگه‌یه‌یه‌کان و پێویستی ریکه‌چاره‌یه‌کی هاوبه‌ش کرده‌وه. ئالوگۆری گشتگیری بێرۆکه و ستراتیژییه‌کان تیشکی خسته سه‌ر پابه‌ندبوونی هه‌موو به‌شداریبووان بۆ باشترکردنی به‌رپرسیاریتی و بارودۆخی ژینگه‌یی له ناوچه‌که‌دا.

هه‌نگاه‌ه‌کانی داها‌توو و تیبینی کوتایی

به‌شداریبووان کۆک بوون له‌سه‌ر گرنگی به‌شداریکردنی به‌رده‌وام و پیکه‌وه‌کارکردن و هه‌روه‌ها له‌سه‌ر کۆبوونهوه‌کانی دواتر بۆ به‌واداچوون و هه‌لسه‌نگاندنی چالاکی و پلانه‌کانی داها‌توو، به‌تایه‌ته له‌ ناماده‌کاریه‌یه‌کان بۆ COP29.

پاریزهرانی ناوی عیراق ده‌ست ده‌کەن به‌ جیه‌جیه‌کردنی خه‌ڵه‌کانی پلانی کارکردن به‌م شێوه‌یه‌ی خواره‌وه:

1. په‌رپێدانی پلاتفۆرمیکی هاوکاری ئۆنلاین: پاریزهرانی ناوی عیراق دی‌زاین و دەستپێکردنی پلاتفۆرمه‌که به‌رپوه‌ده‌به‌ن، گه‌ر پێویست بکات هاوکاری له‌گه‌ڵ هاوبه‌شه‌ ته‌کنیکیه‌کان ده‌کات و داوای پشنگه‌وتنی له لایه‌نه په‌یوه‌ندیدارەکانی حکومت ده‌کات. تاییه‌تمه‌ندیه‌کانی هاوکاری پرۆژه، هاوبه‌شی پیکردنی سه‌رچاوه، و به‌شداریکردنی کۆمه‌لگا جیه‌جیه‌ ده‌کرین.

2. به‌رزکردنه‌وهی به‌شداریکردنی کۆمه‌لگا و شه‌فافیه‌تی حکومت: وۆرک شوپ و کۆریه‌ند ریکه‌ده‌خرین بۆ به‌شداریکردنی ده‌نگی کۆمه‌لگا، له کاتی‌که‌دا پرۆتۆکۆله‌کانی شه‌فافیه‌ت به‌ هاوکاری له‌گه‌ڵ ده‌زگاکانی حکومت، ریکخراوه کۆمه‌لایه‌تییه‌کان، و ریکخراوه ناحکومییه ژینگه‌یه‌یه‌کان په‌رپێده‌ریژن.

3. تۆری نی‌تۆزکینگ و نه‌خشه‌ی لایه‌نه په‌یوه‌ندیدارەکان: پاریزهرانی ناوی عیراق تۆریک داده‌مه‌زرینیت و نه‌خشه‌یه‌کی گشتگیر بۆ لایه‌نه په‌یوه‌ندیدارەکان دروست ده‌کات بۆ زیادکردنی هاوکاری و ته‌رخانکردنی سه‌رچاوه له نیوان لایه‌نه په‌یوه‌ندیدارە ژینگه‌یه‌یه‌کان.

4. دەستپێشخه‌ری پشنگیری خۆبەخشی و به‌شداریکردنی میدیا: به‌ هاوکاری له‌گه‌ڵ ریکخراوی یه‌ک درمخت، ریکخراوی ئافیار، و ده‌زگا راگهیاندنه ناوخرۆکان، پاریزهرانی ناوی عیراق خۆبەخش دروست ده‌کات و هه‌لمه‌تی میدیایی دەستپێده‌کات بۆ به‌رزکردنه‌وهی ناستی هۆشیاری هاو‌لاتییه‌کان سه‌بارته به پرسه ژینگه‌یه‌یه‌کان.



5. کۆبوونهره‌ی به‌رده‌وامی هه‌ماهه‌نگی لایه‌نه په‌یوه‌ندی‌داره‌کان: پاریزهرانی ناوی عیراق دوو مانگ جارێک کۆبوونهره‌ی رێکده‌خات بو رهمساندنی هاوکاری و پێکه‌وه کارکردنی به‌رده‌وام، هاوبه‌شی پێکردنی زانیاری، و به‌هواداچوونی پێشکه‌وتن له نیوان لایه‌نه په‌یوه‌ندی‌داره‌کان و دلنیا‌بوون له جیبه‌جیکردنی پلانی کارکردن.

5. سوپاس و پێزانین

سوپاسێکی دل‌سۆزانه ئاراسته‌ی هه‌موو به‌شداربووان ده‌کەین بو به‌شداریه‌ی پر به‌هاکه‌یان و بو رێکخه‌ران بو رێکخستنی گفتوگۆیه‌کی به‌رهمدار. ئهو تێروانین و پابه‌ندبوونانه‌ی که باسکرابوون زۆر گرنگن بو پێشخستنی کارنامه‌ی ژینگه‌یی له عیراق و هه‌ریه‌می کوردستاندا.

به‌شداربووان:

شاگول نه‌یوبه‌کر عه‌لی، ئارام حه‌ری سه‌عدوللا، گه‌شبین ئیدریس عه‌لی، هه‌ژار عه‌بدووللا، هه‌شام زه‌کی، سه‌نان عه‌بدووللا، نه‌حمه‌د محمد، موهه‌مه‌د نه‌یوب، هانا نه‌حمه‌د ره‌زا، به‌هیز فاروق عه‌لی، هیوا ره‌شید عه‌لی، سه‌روان حه‌سه‌ن، نما نازم، ئاسۆ شاکاک، په‌ریز موحسین دزه‌یی، نامۆ مه‌جید، سه‌لام ره‌مه‌زان حه‌سین، بنوار رزگار، باوان عومه‌ر.

نامانجی ئهم راپۆرته

نامانجی ئهم راپۆرته به‌شداریکردنه له پێشنیاری بنیاتنه‌ر و چاره‌سه‌ر بو ناسته‌نگه ژینگه‌یه‌یه‌کان له ناوچه‌ی کوردستانی عیراق. مه‌یه‌ست لێی رهنه‌گرتن یان تاوانبارکردنی هه‌یج لایه‌نیک نییه به‌لکو په‌ر په‌یدانی هاوکارییه له نیوان لایه‌نه په‌یوه‌ندی‌داره‌کاندا بو باشتکردنی دۆخی ژینگه له کوردستاندا. ئیمه هانی گفتوگۆی کراوه و هاوکاری و هاوبه‌شی ده‌ده‌ین به نامانجی ئه‌وه‌ی له داها‌توودا ببێ به کرده‌یه‌کی ئه‌ریه‌یی، به‌رزکردنه‌وه‌ی ئاستی هۆشیاری، و ده‌سته‌به‌سکردنی داها‌توویه‌کی به‌رده‌وام بو سامانه سروشتیه‌یه‌کان و پێکهاته‌کانی ناوچه‌که.



ناماده‌کردنی بنوار رزگار عبدالرحمن، به‌ریوه‌به‌ری پرۆژه.

پیداچوونهره‌ی له‌لایه‌ن باوه‌ن عمر سألح، رێکخه‌ری پرۆژه.

په‌سه‌ندکراوه له‌لایه‌ن نه‌بیل ئیبراهیم موسا به‌ریوه‌به‌ری جیبه‌جیکاری رێکخه‌راوی پاریزهرانی ناوی عیراق.



Environmental Journalism in Iraq Project

